

§ 323

Valtuutettu Matti Parpalan toivomusponsi paperittomien henkilöiden palvelujen raportoinnista sosiaali- ja terveyslautakunnalle sekä valtuutettu Pilvi Torstin toivomusponsi paperittomien tilannetta koskevan selvityksen käsittelystä

HEL 2017-013326 T 00 00 03

HEL 2017-013319 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus merkitsi tiedoksi selvityksen kaupunginvaltuuston 29.11.2017 hyväksymien toivomusponsien (Matti Parpala ja Pilvi Torsti) johdosta tehdyistä toimenpiteistä ja toimittaa selvityksen ponsien ehdottajille ja tiedoksi muille valtuutetuille.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Ilkka Haahtela, maahanmuutto- ja työllisyysasioiden päällikkö, puhelin: 310 25565
ilkka.haahtela(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote
Ponsien esittäjät

Otteen liitteet
Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano
Esitysteksti

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Käsitellessään 29.11.2017 Veronika Honkasalon aloitetta paperittomien tilanteen edistämisestä kaupunginvaltuusto hyväksyi samalla seuraavat toivomusponnet:

Valtuusto edellyttää, että kun palveluja lisätään, selvitetään mahdollisuus raportoida niiden käytön ja kustannusten kehittymistä sosiaali- ja terveyslautakunnalle säännöllisesti (Matti Parpala).

Valtuusto edellyttää, että joulukuussa työnsä valmiiksi saavan touku-kuussa 2017 asetun paperittomien kysymyksiä laajasti tarkastelleen työryhmän keräämä tieto- ja vertailuaineisto sekä toimintaesitykset tuodaan kaupunginvaltuuston käsittelyyn ja samassa yhteydessä arvioidaan niiden suhde nyt hyväksytyyn aloitevastaukseen ja sen perusteella tehtävään toimenpideohjelmaan (Pilvi Torsti).

Hallintosäännön 30 luvun 14 §:n mukaan kaupunginhallituksen on toimitettava pöytäkirjan ehdottajalle kirjallinen selvitys toivomuspöytäkirjan johdosta tehdyistä toimenpiteistä viimeistään vuoden kuluttua pöytäkirjan hyväksymisestä. Selvitys on toimitettava erikseen tiedoksi muille valtuutetuille.

Kaupunginjohtaja asetti 3.5.2017, § 40 työryhmän turvapaikanhakijoiden ja paperittomien henkilöiden palvelutarpeiden koordinoimiseksi. Työryhmän tehtävänantona oli kartoittaa turvapaikanhakijoiden ja paperittomien henkilöiden tuomia haasteita ja palveluntarpeita ja tehdä esitys kaupungin yhteisistä linjauksista niihin vastaamiseksi. Lisäksi työryhmän tehtävänä oli valmistella asiassa tarvittavia ohjeita tai esityksiä yhteistyötarpeista muiden kaupunkien, järjestöjen sekä valtion kanssa.

Työryhmän selvitys on annettu kaupunginhallitukselle tiedoksi 7.5.2018. Työryhmän selvityksessä on arvioitu kaupunginvaltuuston 29.11.2017, § 426 hyväksymät toimintaesitykset ja otettu ne huomioon selvityksen toimenpiteissä, ohjeistus- ja linjaustarpeissa. Asia ei ole luonteeltaan sellainen, että se kuuluisi kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi. Hallintosäännön 8 luvun 1 §:n mukaan kaupunginhallitus päättää asioista, joita ei ole säädetty tai määrätty muulle kaupungin toimielimelle, viranhaltijalle tai luottamushenkilölle.

Paperittomien henkilöiden palvelujen kustannukset ovat sosiaali- ja terveystoimialan arvion mukaan tällä hetkellä noin 1,2 miljoonaa euroa. Paperittomille henkilöille annettavien palvelujen ja niiden kustannusten seuranta ja luotettava tilastointi on ollut haasteellista. Haasteena on ollut myös paperittoman henkilön tunnistamiskeinon puuttuminen.

Sosiaali- ja terveystoimiala kehittää tällä hetkellä asiakas- ja potilasjärjestelmiä, henkilöstöohjeistuksia, laskentatunnisteita ja tilastointia, jotta systemaattinen palvelujen käytön ja kustannusten seuranta mahdollistuu. Kun asiakas- ja potilasjärjestelmät ja niihin liittyvät henkilöstöohjeistukset saadaan käyttöön, mahdollistuu myös säännöllinen raportointi sosiaali- ja terveyslautakunnalle.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

07.05.2018

Asia/51

Lisätiedot

Ilkka Haahtela, maahanmuutto- ja työllisyysasioiden päällikkö, puhelin: 310 25565
ilkka.haahtela(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Ponsien esittäjät

Otteen liitteet

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano
Esitysteksti

Päätöshistoria

Sosiaali- ja terveyslautakunta 13.03.2018 § 70

HEL 2017-013326 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan esittelijän muutetun ehdotuksen mukaisen lausunnon:

”Virallista määritelmää paperiton-termille ei ole, eikä sitä ei ole määritelty Suomen lainsäädännössä. Käytännössä paperittomalla tarkoitetaan maassa ilman oleskelulupaa oleskelevaa, muualta kuin EU- tai ETA-valtiosta tai Sveitsistä tullutta henkilöä, jonka oleskelulupa on umpeutunut tai maahantulo tai maassa oleskelu ei ole laillista. Näihin kuuluvat maahan jääneet kielteisen turvapaikka- tai muun oleskelulupapäätöksen saaneet. Lisäksi paperittoman kaltaisessa tilassa on henkilöitä, joiden tilapäinen maassa oleskelu on laillista, mutta joilla ei ole vakuutus- turvaa sairauden tai sairaanhoidon varalle. Näitä ovat esimerkiksi tietyt Itä-Euroopan EU-maiden liikkuvat väestöryhmät, joilla ei ole vakuutus- turvaa kotimaassaan sekä opiskelijat, joilla määräaikaiseen maassa oloon oikeuttava oleskelulupa on umpeutunut.

Suomessa ilman oleskelulupaa oleskelevien määrästä ei ole tarkkaa tietoa. Tämän hetkisen arvion mukaan laittomasti maassa olevia paperittomia on Helsingissä alle 1 000 henkilöä sekä EU-liikkuvia noin 500. Paperittomien henkilöiden määrän oletetaan kasvavan merkittävästi kun 8 500 turvapaikanhakijan valitukset eri oikeusasteissa tulevat päätökseen ja ratkaisut saadaan vuoden 2018 aikana.

Terveystieteiden lain 50 §:n mukaan kiireellinen sairaanhoito, mukaan lukien kiireellinen suun terveydenhuolto, mielenterveyshoito, päihdehoi-

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki PL 1
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

F10680001200062637

Alv.nro

F102012566

to ja psykososiaalinen tuki, on annettava potilaalle hänen asuinpaikastaan riippumatta. Tämä koskee myös paperittomia henkilöitä. Kiireellisellä hoidolla tarkoitetaan äkillisen sairastumisen, vamman, pitkäaikais-sairauden vaikeutumisen tai toimintakyvyn alenemisen edellyttämää välitöntä arviota ja hoitoa, jota ei voida siirtää ilman sairauden pahenemista tai vamman vaikeutumista.

Helsinki on omilla päätöksillään laajentanut paperittomien terveydenhuoltoa niin, että kiireellisen hoidon lisäksi paperittomille tarjotaan myös ns. välttämätön hoito. Välttämättömälle hoidolle ei ole yksikäsitteistä määritelmää, mutta sen piiriin voidaan katsoa kuuluvan mm. kroonisten sairauksien lääkehoito, jos on oletettavissa, että suhteellisen lyhytaikaisen (esimerkiksi kolmen kuukauden) oleskelun aikana terveydentila heikkenisi ilman hoitoa. Viime kädessä hoidon välttämättömyydestä päättää lääkäri jokaisessa tapauksessa erikseen. Alle 18-vuotiaille lapsille sekä raskaana oleville tarjotaan kaikki terveydenhuollon palvelut kuten helsinkiläisille.

1.1.2018 voimaan tulleen sosiaalihuoltolain lisäyksen (SHL 12a §) perusteella Kela korvaa kunnalle aiheutuneita kustannuksia kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneille annetuista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista. Tällaisia palveluja ovat välttämätön avustaminen ruokaan ja lääkkeisiin sekä tilapäinen asuminen. Koska em. lisäyspykälä koskee vain kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneita, kohderyhmä on rajatumpi kuin kaikki paperittomat.

Hätämajoituksen osalta ei saada korvauksia, koska asiakkaille ei tois- taiseksi tehdä päätöksiä eikä kustannuksia siten saada kohdennettua yksilötasolla. Parhailaan kuitenkin selvitetään mahdollisuuksia tehdä päätöksiä myös hätämajoitusyöpymisestä. Hätämajoitus kohdentuu pääosin muille kuin 12 a §:n kohderyhmälle. Koska hätämajoituspaikat eivät identifioi asiakkaita, ei saada tietoa siitä, kuuluuko yöpyjä kohde- ryhmään. Näin ollen hätämajoituksen järjestöavustusta ei voi suoran laskea paperittomien kustannuksiksi.

Muillakin henkilöillä (mm. EU-kansalaiset tms.) voi olla kiireellisen avun tarvetta ja he voivat saada toimeentulotukea, mutta niistä ei saa Kelan korvausta (TTL 13 § päätös).

Paperittomille henkilöille annettavien palvelujen ja niiden kustannusten luotettava tilastointi on haasteellista. Tavoitteena on, että paperittoman henkilön asiakkuus tulisi näkyä kaikissa asiakas- ja potilasjärjestelmissä, sillä ohjeet sen merkintään on olemassa. Haasteena on ollut paperittoman tunnistaminen ja henkilöstön ohjeistus terveyspalveluissa.

Sosiaalihuollon palveluiden osalta Helsingissä saadaan jatkossa tiedot paperittomien osalta (lukumääristä ja kustannuksista) molemmista yllä

mainituista ryhmistä. ATJ-muutokset tulevat voimaan 1.3.2018 (SHL 12a §). Talouden kustannusten seuranta varten on tehty uudet laskentatunnisteet ja tilastopalvelut valmistautuu tilastoinnin rakentamiseen. Tammi-helmikuun tiedot kerätään vielä manuaalisesti.

Maahanmuuttoyksikkö ja sosiaalipäivystys käyttävät sosiaalihoitolain 12a pykälää päätöksiä tehtäessä. Ko. päätöksöitä käytetään vain tapauksissa, joista saadaan Kelan korvaus. Muille paperittomille tai vastaaville ryhmille tehdään TTL 13 § päätös ja seurantatiedot saadaan käyttämällä teknistä koodia TTL 131.

Terveystietojärjestelmistä on saatavissa paperittomien palvelujen käyttöä koskevat käyntiluvut, joiden perusteella aiheutuneet kustannukset voidaan arvioida. Tilastointi edellyttää Pegasos- ja Efficapotilastietojärjestelmissä PTON-raportointikoodin käyttöä käyntikohtaisesti. Ohjeistuksesta huolimatta tämän merkinnän käyttö on ollut puutteellista monissa toimipisteissä, mikä johtuu asiakas- ja potilasprosessien käytännöistä, joihin ei useimmissa toimipisteissä kuulu erillinen ilmoittautumistoiminta. Paperittomuuden toteaminen ja sen oikea tilastointi vastaanottotapahtuman yhteydessä on virheille altis tapahtuma ja vie aikaa varsinaiselta hoitotapahtumalta.

Paperittomien palvelujen arvioituja kustannuksia

-Terveysasemat: Arvio 1 500 käyntiä vuodessa, kustannusarvio 400 000 euroa.

-Päivystys: Arvio 80 potilasta vuodessa, 40 000 euroa. Vuoden 2018 talousarviossa päivystykselle on budjetoitu paperittomien kustannuksiin 300 000 euroa.

-Äitiys- ja lastenneuvolat vuonna 2017 78 paperitonta, 51 käyntiä, 5 975 euroa.

-Suun terveydenhuolto: V. 2016 14 käyntiä, 1 834 euroa.

-Hätämajoitus: Sote-lautakunta myönsi vuonna 2017 hätämajoituksen järjestämiseen kaksi avustusta, yhteensä 480 000 euroa. Tästä suurin osa ei kohdistu paperittomiin. Paperittomien hätämajoituksen kustannus on arviolta 35 euroa/henkilö maksimissaan 10 henkilöä/yö.

-Maahanmuuttoyksikön kotouttamispalvelut v. 2016, 65 asiakasta, 105 755 euroa.

-Toimeentulotuki, 108 paperitonta asiakasta, 51 000 euroa.

Edellä olevien lukujen perusteella arvio paperittomien palvelujen kokonaiskustannuksista sosiaali- ja terveystoimialalla on noin 1 miljoonaa

euroa vuodessa. Kuten edellä on todettu, haasteena on asiakaskontaktien tilastoinnin puute, minkä vuoksi kustannukset perustuvat arvioihin. Arviossa on pyritty mallintamaan toimialalle tulevia paperittomien palvelujen kokonaiskustannuksia. Laskennassa on hyödynnetty vuoden 2016 toiminnallisen tilinpäätöksen hintoja, vuoden 2017 tietoja niiden ollessa käytössä sekä arvioita asiakasvolyymin tulevasta kasvusta.

Koska em. arviot perustuvat puutteelliseen tilannekuvaan ja antavat vain karkean kuvan kustannusten suuruusluokasta, on tilastointia kehitettävä. Sosiaali- ja terveystoimiala on alkanut valmistella nykyisen ohjeistuksen selventämistä niin että paperittomuus olisi nykyistä helpommin määriteltävissä ja todettavissa tietojärjestelmistä. Lisäksi viestinnällisin keinoin tullaan lisäämään asianmukaista tilastointia.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Paperittomat henkilöt muodostavat erityisen haavoittuvan väestöryhmän, jonka riittävien sosiaali- ja terveystoimien järjestäminen parantaa merkittävästi tämän väestöryhmän terveyttä ja hyvinvointia.”

Käsittely

13.03.2018 Esittelijän muutetun ehdotuksen mukaan

Esittelijä Juha Jolkkonen muutti esitystään seuraavasti:

-Lausunnon toiseksi viimeisen kappaleen ennen terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointia ensimmäinen lause korjataan muotoon "Edellä olevien lukujen perusteella arvio paperittomien palvelujen kokonaiskustannuksista sosiaali- ja terveystoimialalla on noin 1 miljoonaa euroa vuodessa" sekä

-kustannuksia koskeva väliotsikko muutetaan muotoon "Paperittomien palvelujen arvioituja kustannuksia".

Asiassa tehtiin seuraava palautusehdotus:

Palautusehdotus:

Jäsen Mari Rantanen: Esitän lausuntoa palautettavaksi valmisteluun seuraavin perustein:

- lausunnosta puuttuvat erikoissairaanhoidon sekä lääkemenojen kustannukset kokonaan.
- esityksessä ei ole huomioitu maahanmuuttoviraston ja poliisin arvioita siitä, että laittomasti maassa oleskelevien määrä saattaa kasvaa nopeasti ja on oletettavaa, että suurin osa jää pääkaupunkiseudulle ja Helsinkiin

07.05.2018

- Käyntimäärien laskentatapa jää puutteelliseksi, kuinka moneen laittomasti maassa olevaan ihmiseen käyntimäärät ja kustannukset perustuvat
- lausunto ei ota huomioon sosiaali- ja terveysministeriön antamaa kuntainfoa "Kunnille suositukset laittomasti maassa oleskelevien kiireelliseen sosiaali- ja terveydenhuoltoon" eikä valtioneuvoston julkaisemaa toimenpidesuunnitelmaa laittoman maassa oleskelun ehkäisyyn ja hallintaan"
- esityksessä tulisi olla suunnitelma siitä, miten kustannukset ovat selvitettävissä ja seurattavissa kaikilta osin
- lausunnosta puuttuvat ponnessa esitetyt raportoinnin edellytykset ja määrävälit sosiaali- ja terveyslautakunnalle
- On myös syytä pohtia, tuleeko Helsingin tarjota kotouttamispalveluita tilanteessa, jossa lähtökohtaisesti laittomasti maassa olevien tulisi poistua maasta, ei suinkaan kotoutua Suomeen ilman laillista perustetta oleskella maassa.

Palautusehdotus raukesi kannattamattomana.

Jäsen Mari Rantanen jätti eriävän mielipiteen lausunnosta.

27.02.2018 Pöydälle

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Jukka Pellinen, hallintoylilääkäri, puhelin: 310 42305
jukka.pellinen(a)hel.fi